

A kegyelem himnusza

Időpont: Reformáció napja, 1955. október 31.

Alapige: Zsoltár 36:6-10.

Uram, az égig ér a te kegyelmességed; a te hűséged a felhőkig!

Igazságod, mint Isten hegyei; ítéleteid, mint a nagy mélységek; az embert és barmot te tartod meg, Uram!

Oh Isten, milyen drága a te kegyelmességed; az embernek fiai a te szárnyaidnak árnyékába menekülnek.

Dúslakodnak háznak bőséges javaiban; megitatod őket gyönyörűséged folyóvizéből.

Mert nálad van az életnek forrása; a te világosságod által látunk világosságot.

A reformáció napját kétféleképpen lehet megünnepelni.

Lehet történeti emlékünnepet csinálni belőle s akkor színesen megelevenedik előttünk az a hősi jelenet, amelyben 438 évvel ezelőtt 1517. október 31-én egy egyszerű szerzetes kiszögezte a wittenbergi vártemplom ajtajára 95 tételét s ezzel forradalmasította a világot, mert az ige világosságának csóvját vetítette oda a sötétség birodalmára.

De lehet úgy is ünnepelni, hogy a reformáció üzenetére helyezzük a hangsúlyt s nem a személyre, akin keresztül a reformáció történt s nem az eseményekre, amelyekben jelentkezett, hanem arra az új világosságra, arra az új látásra, amit Isten a reformáción keresztül ajándékozott ennek a világnak. Lehet, hogy ez nem lesz olyan érdekes, színes, élményszerű ünnep, talán több lesz benne a száraz tanítás, mint a lelkesítő emlék, de bizonyos, hogy Luther jobban örül annak, ha a reformáció ünnepe nem Luther, hanem a reformáció ünnepe. A mai ige is ilyen ünneplésre kényszerít.

A reformáció új üzenete: hit által való megigazulás, Isten kegyelmének új látása. Nem soha nem hallott új dolog ez. Másfél évezreddel azelőtt is ez szólalt meg Isten igéjében, de a dicsőségét féltő, érdemeire büszke ó-ember megalázkodónak érezte a kegyelmet, arany ékszer csinált a véres gerenda-keresztből, hatalmi jelvényt a legalázatosabb szolgálat keresztjéből s példaképet a Megváltóból. Ezt a megmásított, átértelmezett keresztet állította vissza a reformáció régi helyére s tette újra Isten kegyelme kinyilatkoztatásává, az üdvösség egyetlen kapujává.

Ez a 36. zsoltár is Isten kegyelmének magasztalása, a kegyelem himnusza. Arról beszél, hogy meddig ér a kegyelem.

1. A kegyelem a magas égig ér. Így énekel a zsoltáríró: "Uram, az égig ér a te kegyelmességed; a te hűséged a felhőkig!" /6. v./ A zsoltár előző verseiben az emberi romlottság nagyságát és mélységét gondolja végig és rajzolja meg a zsoltáríró. Olyan nagyak látja az ember romlottságát, hogy nyugodtan mondhatjuk rá: Az égre kiált az ember bűne. Tulajdonképpen minden bűn az égig ér és az égre kiált. Nemcsak Kainé. Mikor megölte Ábelt, a kiontott vér az égre kiáltott. /I. Móz. 4:10./ Nemcsak a Dávid házasságtörése és gyilkossága, melyet így vall be Istennek: "Egyedül teellened vétkeztem". /Zsolt. 51:6./ Nemcsak a tékozló fiúé, aki így gyónja atyjának sokszor megbánt vétkét: "Vétkeztem az ég ellen és te ellened". /Luk. 15:21./ Tulajdonképpen minden bűn hatása túlmegy a föld határán. Minden bűn két irányban hat. Vízszintesen önmagam és a másik ember felé és függőlegesen Isten felé.

Erre az égre kiáltó, égig érő bűnre így felel a zsoltáríró: "Az égig ér a te kegyelmességed." Nemcsak a bűn hatása megy túl a föld határán, hanem a kegyelemé is. Bántanak a bűneid? Igen nagyok érzed? Úgy érzed, hogy égbenyúló hegyóriás a bűneid terhe, mely porba rokaszt? Halld meg a bűnösök evangéliumát! Ezt vette ajkára a reformáció. Ezt harsonázta hangszórával a kétségbeesett bűnösök világába: Van még számodra is bocsánat! Égig érnek a bűneid? Égig ér Isten kegyelme is!

2. A kegyelem az utolsó baromig ér – folytatja a kegyelem himnuszát a zsoltáríró, mikor így folytatja a zsoltárt: "Igazságod, mint Isten hegyei; ítéleteid, mint a nagy mélységek; az embert és barmot te tartod meg, Uram!" /7. v./

A kegyelemnek egy különleges megjelenési formájáról szól itt a zsoltár. Van bűnbocsátó kegyelem és van megtartó, eltartó, gondviselő kegyelem. A kettő szorosan összefügg. Az egyik előzmény, a másik következmény. Az egyik ok, a másik okozat. Mert bűnbocsánat van, azért van megtartás. Az a tény tehát, hogy megvan mindenünk, ami az élet fenntartásához szükséges, nem egyszerűen a teremtés gépies rendjének a következménye, még csak nem is az ember önfenntartó munkájának gyümölcse csupán, sőt még Istennek, mint mennyei Atyánknak családfenntartói kötelezettségével sem magyarázható csupán. Kegyelem ez a legapróbb részletekig. Kegyelem a falat kenyér, a pohár víz, a lábbeli, a ház, udvar, a család, a jó szomszédok, a békés világrend,... minden, minden, amit Luther az első hitágazat magyarázatában oly bőven felsorol, de amelyet így fejez be: "Mindezt csupán atyai, isteni jóvoltából és irgalmasságából cselekszi, és én arra sem érdemes, sem méltó nem vagyok." Az özönvíz példája világosan mutatja, hogyha elfogy a kegyelem, elfognak az élet lehetőségei is e világon s jön a világkatasztrófa.

Ez a megtartó kegyelem átfogja az egész teremtett világot. Benne van a kis fűszál éppúgy, mint az óriási tölgy, a csörgő csermely éppúgy, mint a hatalmas óceán, a csúszó féreg éppúgy, mint a szálló sas, a barom éppúgy, mint az ember. Jó nekünk megpróbálni átfogni ezt a kérdést a maga óriási távlatában. Egyszer Luther elnézegette a szabadban tanyázó madarak sokaságát. Elgondolkozott azon, hogy erről mind Isten gondoskodik és így szólt: "Senki sem számíthatja ki, mennyit költ Isten csak arra, hogy az ég madarait eltartsa, még azokat is, amelyek semmi hasznot nem hajtanak. Én azt hiszem, hogy csak a verebek táplálása is többbe kerül egy év alatt, mint amennyi évi jövedelme van Franciaország királyának. Hát még a többiről mit mondjunk?" Hiszed-e, hogy mindez bizonyosan igaz? Áll ez az igazság, mint a hegyóriás s változhatatlan, mint a mély tenger.

3. A kegyelem a hatalmas ellenségig is elér – folytatja tovább a kegyelem himnuszát a zoltáríró, mikor így szól: "Óh Isten, milyen drága a te kegyelmességed; az embernek fiai a te szárnyaidnak árnyékába menekülnek." Erről a megőrző kegyelemről így tanít Luther az I. hitágazat magyarázatában: "Megoltalmaz minden veszedelem ellen. Megvéd és megőriz minden gonosztól." Saját magán tapasztalta mindezt. Ez adott neki rettenthetetlen bátorságot. A zoltáríró olyan képet használ mindennek szemléltetésére, mely Jézus ajkán is megszólal /Máté 23:37./, a csibéit féltő anyamadár képét. Mikor a baromfiudvaron végigfut a földön a héja árnyéka, riadtan figyel fel a kotlós, elkezd kétségbeesetten hívni szertesét kapirgáló csibéit s elrejtőket szétterpesztett szárnyai alá a fenyegető veszedelem elől. Így rejtette el Isten Illés prófétát az éhhalál elől a Kerith patakja mellé. /I. Kir. 17:3./ Így rejtette el Pétert a kivégzése előtti éjszakán a börtönőrök elől. /Ap. csel. 12:7-10./ Így rejtette el Luthert is a wormsi birodalmi gyűlés után Wartburg várába, hogy rá ne találhasson a birodalmi átok által felbátorított ellenségeinek pusztító serege.

Ez az elrejtő kegyelem még nagyobb, mint az ellenség fölött győzelmet adó kegyelem. Odáig sem engedi fajulni a dolgokat, hogy harcra kerüljön a sor. Egyszerűen befedez, elrejt ellenségeink elől. Ezt a kegyelmet látja meg legkevésbé az ember. A kis csibe biztonságban bújik meg anyja szárnyai alatt. Nem is látja a veszedelmes héját s mikor újra szabadon futkoshat a veszedelemtől megszabadult udvaron, sejtelve sincs arról, hogy halálos veszedelemtől szabadult meg.

Szoktál-e te hálát adni Istennek azért, ami nem történt meg az életedben, aminek veszélyes lehetőségét nem is láttad?

4. A kegyelem elér a szorongató ínségig is.

Mai szent leckénk így fejeződik be: "Dúslakodnak háznak bőséges javaiban; megitatod őket gyönyörűséged folyóvizéből. Mert nálad van az életnek forrása; a te világosságod által látunk világosságot." /9-10. v./ Isten bűnbocsánata tehát nem valami szűkös, ínséges kegyelemkenyeret juttat a megkegyelmezettnek, melynek keserű a szájíze, mert megalázó s állandóan arra emlékeztet, hogy: ki ne merd nyitni a szádát panaszra, amit kapsz, azt is csak irgalomból kapod! Isten kegyelme dúslakodó bőséget, pazar fényt jelent a megkegyelmezettnek s mindez nem ideig-óráig tartó szeszélyes boldogság, hanem bővizű forrás, mely szárazság idején sem apad ki. Csóválod a fejedet s azt mondd magadban: nem nagyon tapasztalom ezt? Nézd meg a 23. zsoltárt! Írója szorongató ínségben él. Harctéren tartózkodik, állandóan farkasszemet nézve az ellenséggel, a halál árnyékának völgyében bujkál, Isten vesszeje és botja nehezedik reá s mégis ezt mondja: "Nem szűkölködöm..., asztalt terítesz nekem az én ellenségem előtt; elárasztod fejem olajjal; csordultig van a poharam." A rajvonásban is ünnepi lakomán érzi magát.

Vagy nézd meg Pál apostolt! Börtön fenekén, láncok között, éhezve és fázva írja levelét a filippibeliekhez, mégis így ír: "Örüljete az Úrban mindenkor!" /Fil. 4:4./ Bizony leér a kegyelem a szorongató ínségig is és bővülő élettel ajándékoz meg a hitben a nyomorúság közepette is!

Pedig a zsoltár még nem is ír, mert nem is írhat a golgothai keresztről, amelyen megjelent, nyilvánvalóvá lett Istennek ez a csodálatos kegyelme, mely a pokolba is leér. Ezt látta meg, ezt emelte fel magasra a reformáció. Erről zengte himnuszát Luther, mikor a Kis Kátéban így írt: "Ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség van." Ahol nincs bűnbocsánat, ott halál és sötétség van, a kegyelemben miénk az élet forrása és a világ világossága. Ámen.